

PROGRAMACIÓ DEL DEPARTAMENT DE GEOGRAFIA I HISTÒRIA CURS 2018-2019 de 4rt ESO.

1.- Seqüenciació de continguts per cursos

Annex I del Decret 34/2015, de 15 de maig, pel qual s'estableix el currículum de l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears (BOIB núm. 73, de 16 de maig de 2015)

SEGON CICLE. HISTÒRIA

Bloc 1. El segle XVIII a Europa fins al 1789

En aquest bloc els continguts s'orienten a fer que els alumnes coneguin l'Antic Règim, la revolució científica i la Il·lustració, així com les conseqüències polítiques, econòmiques i socials que varen tenir.

Bloc 2. L'era de les revolucions liberals

Aquest bloc es dedica a analitzar les revolucions burgeses i liberals als Estats Units i a França, Espanya i Iberoamèrica des del segle XVIII fins a la primera meitat del segle XIX. També s'hi analitza el procés descolonitzador americà i l'aparició dels moviments nacionalistes a Europa.

Bloc 3. La revolució industrial

Aquest bloc es dedica a analitzar la revolució industrial a la Gran Bretanya i la industrialització a Europa, a Espanya i a les Illes Balears i les conseqüències econòmiques i socials que aquest fenomen té.

Bloc 4. L'imperialisme del segle XIX i la Primera Guerra Mundial

En aquest bloc s'identifiquen els fets que varen provocar els imperialismes i la Primera Guerra Mundial i s'hi estudien les conseqüències d'aquests fets, així com la Revolució Russa i l'extensió de les idees d'esquerres per la resta d'Europa.

Bloc 5. L'època d'entreguerres (1919-1945)

Aquest bloc analitza el període entre les dues guerres mundials, el crac del 29 i la depressió dels anys trenta, l'auge dels feixismes a Europa, la II República i la Guerra Civil espanyola.

Bloc 6. Les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial (1939-1945)

El bloc es dedica a analitzar la Segona Guerra Mundial, les causes que la provoquen i les conseqüències geopolítiques que se'n deriven. També s'hi inclouen els inicis dels processos de descolonització.

Bloc 7. L'estabilització del capitalisme i l'aïllament econòmic del bloc soviètic

Aquest bloc es dedica a entendre la divisió del món en dos blocs antagònics amb diferent ideologia i concepcions polítiques i econòmiques distintes. Així mateix, també s'hi estudia i analitza la dictadura de Franco a Espanya.

Bloc 8. El món recent entre els segles XX i XXI

En aquest bloc s'analitzen els canvis produïts al món després de la caiguda de l'URSS i altres règims comunistes. També s'hi analitzen els principals fets que varen provocar el canvi polític i social a Espanya després del 1975. A més a més, comprèn l'estudi del procés de construcció de la Unió Europea.

Bloc 9. La revolució tecnològica i la globalització al final del segle XX i principi del XXI

El bloc es dedica a analitzar la globalització i les interrelacions mundials que s'han produït arran de la darrera revolució tecnològica.

Bloc 10. La relació entre el passat, el present i el futur a través de la història i la geografia

El darrer bloc té per objecte l'estudi de les interaccions que s'estableixen a les societats mitjançant la relació entre el passat i el present per conformar i entendre el futur.

2.- Objectius específics de l'àrea

Annex I del Decret 34/2015, de 15 de maig, pel qual s'estableix el currículum de l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears (BOIB núm. 73, de 16 de maig de 2015)

L'ensenyament de l'assignatura de geografia i història té els objectius següents, a fi de contribuir al desenvolupament integral dels alumnes en l'etapa de l'educació secundària obligatòria:

1. Identificar els processos i els mecanismes dels fets polítics, econòmics i culturals i

les relacions que s'estableixen entre aquests. Emprar aquest coneixement per comprendre les causes que expliquen l'evolució de les societats i els seus problemes més rellevants.

2. Identificar, localitzar i analitzar, a diferents escales, els elements bàsics del medi físic i les interaccions entre aquests elements i els grups humans a l'hora d'emprar l'espai i els recursos. Valorar les conseqüències de tipus econòmic, social, cultural, polític i mediambiental d'aquestes interaccions. Conèixer la problemàtica específica de l'ús dels recursos a les Illes Balears.

3. Comprendre el territori com el resultat de la interacció de les societats amb el medi que organitzen i en el qual es desenvolupen.

4. Conèixer, localitzar i comprendre les característiques bàsiques de la diversitat geogràfica del món i de les grans àrees socioeconòmiques, culturals i polítiques, així com els trets físics i humans del món, d'Europa, d'Espanya i de les Illes Balears.

5. Identificar i localitzar en el temps i en l'espai els processos i els esdeveniments històrics rellevants de la història del món, d'Europa, d'Espanya i de les Illes Balears a fi d'adquirir una perspectiva global de l'evolució de la humanitat amb un marc cronològic precís.

6. Valorar i respectar el patrimoni natural, històric, lingüístic, cultural i artístic del món, d'Europa, d'Espanya i, especialment, de les Illes Balears.

7. Comprendre els elements tècnics bàsics que caracteritzen la realitat social, cultural i històrica de les manifestacions artístiques, amb la finalitat de valorar i respectar el patrimoni natural, històric, cultural i artístic i assumir actituds positives cap a la defensa i la conservació d'aquest patrimoni, especialment el de les Illes Balears.

8. Adquirir i emprar el vocabulari específic de geografia i història i incorporar-lo al vocabulari habitual, a fi d'augmentar la precisió en l'ús del llenguatge i millorar la comunicació.

9. Cercar, seleccionar, comprendre i relacionar, amb els mètodes i les tècniques propis de la geografia i la història, informació de tipus verbal, gràfic, icònic, estadístic i cartogràfic procedent de fonts diverses, incloent-hi l'entorn físic i social, les biblioteques, els mitjans de comunicació i les tecnologies de la informació i la comunicació; tractar aquesta informació d'acord amb la finalitat que es persegueix i comunicar-la als altres de forma organitzada i intel·ligible.

10. Dur a terme tasques en grup i participar en debats amb una actitud constructiva, crítica i tolerant, fonamentant adequadament les opinions i valorant el diàleg com una via necessària per solucionar els problemes humans i socials.

11. Conèixer el funcionament de les societats democràtiques, apreciar-ne els valors i les bases fonamentals, valorar els drets i les llibertats com un assoliment irrenunciable

i una condició necessària per a la pau, denunciar actituds i situacions discriminatòries i injustes i mostrar-se solidaris amb els pobles, els grups socials i les persones privats dels seus drets o dels recursos econòmics necessaris.

12. Valorar i respectar la diversitat cultural i ser respectuós i tolerant amb cultures i opinions que no coincideixen amb les pròpies, sense renunciar, però, a emetre judicis de valor.

Pel que fa al 4rt de PRAQ que s'inicia aquest curs 29018-2019 els membres del departament consideren, en reunió de dia 20 de setembre de 2018, que l'alumnat ha d'assolir els següents objectius:

1. Reconèixer els mecanismes essencials que regeixen el funcionament dels fets socials i econòmics dins de l'estructura de la nostra societat i, d'aquesta manera, comprendre i saber analitzar els problemes més urgents de les societats contemporànies (la immigració, la globalització, les desigualtats socioeconòmiques, etc.) (3, 8)
2. Adquirir i utilitzar el vocabulari específic de l'àrea amb precisió i rigor. (8)
3. Obtenir i relacionar informació de fonts de diversos tipus i saber manejar i interpretar correctament diversos instruments de treball geogràfic com les gràfiques, els mapes, les sèries estadístiques, etc. (7, 8)
4. Utilitzar les noves tecnologies d'informació i de la comunicació per a la cerca, la gestió i el tractament de la informació. (9, 7, 8)
5. Analitzar els principals trets econòmics, socials i polítics de l'Antic Règim i descriure la fallida de l'absolutisme al segle XVIII. (4, 8)
6. Analitzar les causes de la instauració de la monarquia borbònica a Espanya al segle XVIII i els principals trets de la política autoritària i centralista del reformisme borbònic. (4, 8, 11).
7. Conèixer les repercussions de la política centralista de la monarquia borbònica sobre l'organització política, social i econòmica de Balears al segle XVIII. (4, 8)
8. Conèixer el pensament il·lustrat europeu en els seus vessants econòmics i polítics, i identificar-ne els principals pensadors amb les seves aportacions. (6, 8, 12)
9. Comprendre la ruptura històrica que va representar la Revolució Francesa analitzant les novetats polítiques que va aportar i reconèixer les causes i les idees que van conduir a la Restauració europea. (3, 4, 8, 11)
10. Conèixer i diferenciar les revolucions liberals esdevingudes al segle XIX identificant els conceptes de nacionalisme i liberalisme tot fent una especial atenció a la seva influència en els processos d'unificació alemany i italià. (3, 4, 8)

11. Conèixer les bases de la revolució industrial, les noves fonts d'energia, els sectors industrials, la revolució dels transports, l'organització del moviment obrer i les noves ideologies: marxisme, anarquisme i internacionalisme. (3, 5, 7, 8)
12. Analitzar el desenvolupament polític d'Espanya i de Balears durant el segle XIX: la crisi de l'Antic Règim, la restauració de l'absolutisme, la independència de les colònies americanes, la revolució liberal, el Sexenni Democràtic i la Restauració. (5, 7, 8)
13. Reconèixer les transformacions demogràfiques i agrícoles del segle XIX a Espanya tot fent una atenció especial a Catalunya. (4, 5, 8)
14. Analitzar les particularitats artístiques, polítiques, econòmiques i socials de l'Espanya del segle XIX. (4, 5, 6, 8)
15. Explicar les causes de l'expansió colonial i de la Primera Guerra Mundial, així com les seves conseqüències a Europa. (4, 7, 8, 11, 10, 12)
16. Conèixer els principals corrents artístics i culturals del segle XIX a Europa tot diferenciant els principals autors i les obres més significatius del període. (5, 6, 8)
17. Conèixer les característiques principals del període d'entreguerres: la Revolució russa, el crac del 29 i la gran depressió, el feixisme italià i el nazisme alemany. (4, 8, 10, 11, 12)
18. Conèixer la història espanyola des de la crisi de la Restauració a la Guerra Civil. (4, 8, 11)
19. Explicar les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial. (4, 8, 11)
20. Identificar els aspectes més significatius del món bipolar (Guerra Freda) i les característiques de cadascun dels blocs: el capitalista i el socialista/comunista. (4,8)
21. Conèixer les causes de la caiguda dels blocs i les característiques principals del món actual.(4, 8, 11)
22. Analitzar l'evolució dels aspectes econòmics, polítics i socials del règim franquista a Espanya. (4, 8, 10)
23. Conèixer el procés de transició cap a la democràcia que es va iniciar amb la mort de Franco, tot fent una especial atenció a Balears. (4, 8, 10)
24. Caracteritzar l'Estat del Benestar i establir la seva implantació al territori espanyol com a resultat del desenvolupament democràtic de la societat espanyola i catalana. (4, 8)
25. Conèixer l'alternança en el poder de diferents grups polítics a Espanya i Catalunya des de la transició democràtica fins als nostres dies. (4, 10)
26. Identificar els principis que regeixen la Constitució espanyola de 1978, la seva organització estatal i valorar-la com a garantia de les llibertats individuals i col·lectives. (4, 8, 10)
27. Explicar els diferents mecanismes de participació de la ciutadania espanyola en

l'exercici del poder a escala continental, estatal i autonòmica, reconèixer la funció dels partits polítics i identificar els partits polítics més importants d'Espanya, tot fent referència a Balears. (8, 10)

28. Identificar els principals corrents artístics del segle XX en el món tot fent atenció a la contribució espanyola a les arts figuratives durant aquest segle, tant en pintura, escultura com arquitectura. (6, 8)

29. Explicar les raons de la globalització econòmica a escala planetària i conèixer les seves repercussions. (4, 8)

30. Identificar les diferents àrees geopolítiques, econòmiques i culturals del món; analitzar els fluxos comercials i els principals problemes de desequilibri socioeconòmic existents entre elles. (8)

31. Sensibilitzar-se amb els principals problemes del món actual (el desigual accés als recursos, la globalització, els conflictes polítics, etc.), tot entenent-los com una problemàtica en què tots hi estem implicats i de la qual tots som responsables. (3, 4, 8, 10)

32. Analitzar els problemes derivats del desigual accés a la riquesa en el món (fam, baix nivell educatiu, desequilibris demogràfics, etc.) i reflexionar sobre l'actuació dels organismes que tracten de lluitar contra la pobresa. (8, 10)

33. Reconèixer les característiques singulars del patrimoni natural, històric i artístic d'Espanya, tot assumint les responsabilitats que suposa la seva protecció i conservació. (5, 6, 8)

34. Valorar la diversitat cultural al món, a Espanya i a Catalunya, i ser respectuosos i tolerants amb les actituds, creences i formes de vida de persones o grups que pertanyen a societats o cultures diferents a la pròpia. (5, 6, 8, 10, 12)

35. Apreciar els drets i llibertats de les persones com una fita irrenunciable de la humanitat, denunciar les actituds discriminatòries i injustes, i mostrar-se solidari amb els qui estiguin privats dels seus drets o dels recursos econòmics necessaris. (8, 10, 11, 12)

36. Reconèixer les actituds i situacions discriminatòries que s'han esdevingut al llarg de la història per raons de raça, sexe, religió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social, i mostrar una actitud solidària amb els individus i col·lectivitats que han estat objecte d'aquesta discriminació. (4, 8, 10, 11, 12)

(Els nombres entre parèntesis (1, 2,...) indiquen l'objectiu general de l'àrea de Ciències Socials, Geografia i Història al qual fa referència cadascun dels objectius del Quart Curs.)

3.- Mètodes pedagògics

Article 7 del Decret 34/2015, de 15 de maig, pel qual s'estableix el currículum de l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears (BOIB núm. 73, de 16 de maig de 2015)

3.1 Mètodes i propostes didàctiques:

La matèria de ciències socials, geografia i història, a l'educació secundària obligatòria contribueix amb els seus continguts a la consecució de les competències bàsiques que impregnen tot el currículum d'aquesta matèria i ajuden a obtenir els seus objectius essencials:

- Facilitar la informació necessària per situar l'alumnat al marc cultural i social on viu.
- Ajudar a analitzar i interpretar aquest coneixement amb la finalitat que l'alumne o alumna pugui comprendre el seu món.
- Presentar els continguts amb criteris i principis metodològics encaminats a ajudar l'alumnat a traduir els seus coneixements en comportaments socials, democràtics, solidaris i crítics.

La metodologia intentarà motivar i afavorir els diferents estils d'aprenentatge de l'alumnat, amb el recurs a la diversitat de mètodes, materials didàctics i procediments per a l'ensenyament i aprenentatge, per a la consecució de les competències claus i els criteris d'avaluació del quart curs d'Educació secundària que concreten a la programació de PRAQ. Amb aquest objectiu, es prioritzarà l'aprenentatge actiu, que permeti a l'alumnat construir els seus coneixements, desenvolupar l'autonomia i l'interès en el treball i millorar l'organització i les relacions interpersonals, amb el recurs al treball cooperatiu, metodologia per projectes, resolució de problemes, etc.

S'han de considerar distints aspectes que es treballaran a l'àrea de geografia i història com:

- La utilització de fonts i recursos didàctics variats de forma seqüencial i progressiva per obtenir informació, per interpretar-la i comunicar-la de manera eficaç i comprensible.
- Recursos relacionats amb l'àrea a Internet (mapes virtuals, bases de dades, estadístiques) i als mitjans de comunicació (documentals, debats, notícies, pel·lícules), al costat dels materials tradicionals (llibre de text, la pissarra, mapes, textos per comentar, diapositives, ...).
- Facilitació de la creació de situacions educatives que els permetin construir el seu

propi coneixement social, geogràfic i històric i valorar críticament la seva informació prèvia.

-La cosmovisió de l'alumnat. Ja que aquesta prové en gran part dels mitjans de comunicació i respon a estereotips i informacions parcials i subjectives, convé presentar situacions que ajudin a qüestionar-se i replantejar-se les idees prejudicades i contribuir a canviar-les.

-L'avaluació serà individual, contínua i diversificada. Individual, perquè s'avalua el progrés de cada un dels alumnes tenint presents les seves pròpies capacitats. Contínua, perquè s'han de valorar totes les tasques, actituds i aprenentatges de cada alumne des del principi fins al final del curs. Diversificada perquè s'adaptarà als diferents estils d'aprenentatge.

Organitzar una metodologia útil del sistema comprensiu que comporta la història que és objecte d'ensenyament i no objecte d'investigació, exigeix una doble missió: ensenyar història i explicar, sense deixar d'ensenyar, com es construeix la història que estem explicant. Queda clar que la tasca de l'alumnat no és aprendre a investigar, però sí que ha de saber per què la història que aprèn té les característiques d'un aprenentatge científic i per tant metodològicament ben construït.

El professorat segueix unes pautes de treball que comporten induir uns aprenentatges que són aplicables al model científic de la història encara que no es donin les premisses d'una investigació real, és a dir: plantejament d'una hipòtesi en el marc del comportament social, dins d'una acotació espai temporal, aplicant un mètode d'indagació basat en fonts històriques i un mètode crític de verificació i de construcció d'un resultat considerat fiable dins del seu caràcter provisional. Construcció d'algun tipus de generalització, llei i/o construcció teòrica.

És evident que s'indueix, en l'ensenyament, aquest tipus de metodologia, però el plantejament que se'n fa s'infereix des dels continguts que es donen conceptualment organitzats per la historiografia existent. És molt important, doncs, la utilització de bibliografia que permeti a l'alumne conèixer els mètodes comparatius de les investigacions i les construccions de models en el marc de la historiografia, si no recent, al menys clàssica. En aquest punt, creim que la utilització de compendis i manuals que reflecteixin els corrents científics actuals és important en el conjunt del treball del Departament.

La metodologia es fonamenta en els dos factors clau del procés educatiu:

L'alumnat:: l'ESO es desenvolupa durant la primera etapa de l'adolescència, aquest és un període de canvis físics i psicològics, amb conflictes i adaptacions, per

donar pas a la personalitat dels alumnes.

Aquest període es caracteritza per l'emergència i consolidació de les "operacions formals", el subjecte serà capaç progressivament, d'operar de forma abstracta, d'operar amb representacions i símbols sense recórrer als elements empírics dels quals procedeixen.

L'aprenentatge: Per dur a terme el procés d'aprenentatge i que tingui significació i funcionalitat per l'alumnat que aprèn deurà seguir uns requisits:

- El procés d'ensenyar i aprendre es desenvoluparà en un marc ric d'estímuls intel·lectuals, organitzatius, ètics, afectius...El caràcter i les finalitats dels centres educatius hauran d'ajudar a crear i impulsar un ambient col·lectiu on els alumnes puguin interioritzar els continguts.
- Els punts més importants són:
- L'aprenentatge està condicionat pel nivell de desenvolupament operatori de cadascun dels alumnes.
- L'aprenentatge està condicionat pels coneixements previs que cada alumne tingui de l'àrea.
- L'aprenentatge és eficaç si parteix del que saben els alumnes. Serà significatiu, per tant les activitats dutes a terme garantiran la motivació dels alumnes per trobar sentit a l'aprenentatge i així desenvolupar la capacitat de reflexió, comprensió i actuació.
- L'aprenentatge serà funcional. Els continguts que volem que aprenguin estaran connectats amb els coneixements previs i possibilitar la construcció d'esquemes de coneixements. Per altre banda, l'estructura de l'aprenentatge possibilitarà l'exercici i aplicació dels aprenentatges desenvolupats.
- L'aprenentatge tindrà dues dimensions complementaries:
- El domini dels continguts específics de l'àrea.
- La capacitació personal per operar en tots els àmbits disciplinars de les àrees.

3.2 Materials i recursos didàctics

Materials didàctics	
Nivell: 4t	
Llibre de text	G i H 4rt ESO : 4.1,4.2 ISBN 978-84-682-3680-3 G i H 4rt ESO PRAQ : Cives Ed.

	Vicens Vives. Quadern Atenció a la diversitat.
Altres recursos	Quadern de l'alumne. Materials diversos d'elaboració pròpia. Fonts diverses a la xarxa.

4.- Temporalització

4 ^è ESO		
1a avaluació	2a avaluació	3a avaluació
Tema 1. El s. XVIII: l'Antic Règim.	5. L'Espanya del s. XIX: el règim liberal.	Tema 9. L'Espanya de 1902 a 1939.
Tema 2. La Revolució Francesa.	Tema 6. Imperialisme i 1 ^a GM.	Tema 10. L'Espanya del Franquisme , transició i democràcia.
Tema 3. La Industrialització europea.	Tema 7. La Revolució Russa i el període d'entreguerres.	Tema 11. Guerra freda i descolonització: 1945-1991.
Tema 4. Industrialització a l'Espanya del segle XIX.	Tema 8. La Segona Guerra Mundial. Conseqüències.	Tema 12. El món actual.

5.- Activitats i procediments d'ampliació i reforç

DECRET 39/2011, de 29 d'abril, pel qual es regula l'atenció a la diversitat i l'orientació educativa als centres educatius no universitaris sostinguts amb fons públics. (BOIB 05/05/2011 núm. 67)

Article 22 i 23 del Decret 34/2015, de 15 de maig, pel qual s'estableix el currículum de l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears (BOIB núm. 73, de 16 de maig de 2015)

6.- Avaluació

6.1.- Criteris d'avaluació

Els criteris generals d'avaluació són els següents:

- Ordenar i representar gràficament l'evolució d'algun aspecte concret de la vida humana al llarg de diferents etapes o èpoques històriques, tot fent servir amb exactitud i proporcionalitat les convencions cronològiques (eixos, quadres, frisos, etc.) i les unitats de mesura del temps.
- Participar en debats sobre alguna qüestió problemàtica de la vida quotidiana actual,

coneguda a través dels mitjans de comunicació de masses, bo i fonamentant les seves opinions adequadament i mantenint actituds tolerants i solidàries.

- - Explicar el sentit polític, social i econòmic de l'Antic Règim.
- - Conèixer l'abast de la Il·lustració com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica.
- - Identificar els principals fets de les revolucions burgeses als Estats Units, França i Espanya.
- - Comprendre l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris del segle XVIII.
- - Identificar els principals fets de les revolucions liberals a Europa i a Amèrica.
- - Comprovar l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris de la primera meitat del segle XIX.
- - Descriure els fets rellevants de la revolució industrial i l'encadenament causal d'aquests fets.
- - Analitzar l'evolució dels canvis econòmics a Espanya i a les Illes Balears arran de la industrialització parcial del país.
- - Identificar les potències imperialistes i el repartiment del poder econòmic i polític al món al darrer quart del segle XIX i al principi del XX.
- Establir jerarquies causals (aspecte, escala temporal) de l'evolució de l'imperialisme.
- - Conèixer els principals esdeveniments de la Gran Guerra, les connexions amb la Revolució Russa i les conseqüències del Tractat de Versalles i dels altres tractats.
- Esquematitzar l'origen, el desenvolupament i les conseqüències de la Revolució Russa.
- - Conèixer i comprendre els esdeveniments, les fites i els processos més importants del període d'entreguerres, o les dècades 1919-1939, a Europa i a Espanya.
- - Analitzar què va conduir a l'apogeu dels feixismes a Europa.
- - Conèixer els principals fets de la Segona Guerra Mundial.
- - Entendre el concepte de guerra total.
- - Entendre el context en el qual es va desenvolupar l'Holocaust durant la guerra europea i les conseqüències que va tenir.
- - Organitzar els fets més importants de la descolonització de postguerra al segle XX.
- - Comprendre els límits de la descolonització i de la independència en un món desigual.
- - Entendre els avenços econòmics dels règims soviètics i els perills del seu

aïllament intern, així com els avenços econòmics de l'estat del benestar a Europa.

- - Comprendre el concepte de guerra freda en el context posterior al 1945 i les relacions entre els dos blocs: EUA i URSS.
- - Explicar les causes de l'establiment d'una dictadura a Espanya després de la Guerra Civil i com va anar evolucionant aquesta dictadura del 1939 al 1975.
- - Comprendre el concepte de crisi econòmica i la repercussió mundial que té en un cas concret.
- - Interpretar processos de canvis econòmics, socials i polítics mundials a mitjà termini.
- - Conèixer les causes i les conseqüències immediates de l'ensorrament de l'URSS i altres règims soviètics.
- - Conèixer els principals fets que varen conduir al canvi polític i social a Espanya després del 1975 i valorar diferents interpretacions d'aquest procés.
- - Entendre l'evolució de la construcció de la Unió Europea.
- - Definir el concepte de globalització i identificar-ne alguns factors.
- - Identificar alguns dels canvis fonamentals que suposa la revolució tecnològica.
- - Reconèixer l'impacte local, regional, nacional i global d'aquests canvis, preveure possibles escenaris més o menys desitjables relacionats amb qüestions mediambientals transnacionals i discutir les noves realitats de l'espai globalitzat.
- - Reconèixer que el passat "no és mort i enterrat", sinó que determina el present i els diversos possibles futurs i espais o hi influeix.

6.2.- Estàndards d'aprenentatge avaluable

En aquest apartat s'han seleccionat els estàndards que s'associen a mínims.

4^t curs ESO.

Per al grup de 4t curs de PRAQ, l'avaluació s'ajustarà a la consecució dels criteris d'avaluació del quart curs d'aquesta etapa, que es concreten a l'apartat 6.1.

BLOC 1. EL SEGLE XVIII A EUROPA FINS AL 1789
Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable
1. Explicar el sentit polític, social i econòmic de l'Antic Règim. <i>1.1. Distingeix conceptes històrics com Antic Règim i Il·lustració.</i> 3. Conèixer l'abast de la Il·lustració com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica.
BLOC 2. L'ERA DE LES REVOLUCIONS LIBERALS
Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable
1. Identificar els principals fets de les revolucions burgeses als Estats Units, França, Espanya i Iberoamèrica. 2. Comprendre l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris del segle XVIII.

3. Identificar els principals fets de les revolucions liberals a Europa i a Amèrica.
BLOC 3. LA REVOLUCIÓ INDUSTRIAL
Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables
1. Descriure els fets rellevants de la revolució industrial i l'encadenament causal d'aquests fets.
4. Analitzar l'evolució dels canvis econòmics a Espanya i a les Illes Balears arran de la industrialització parcial del país.
BLOC 4. L'IMPERIALISME DEL SEGLE XIX I LA PRIMERA GUERRA MUNDIAL
Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables
3. Conèixer els principals esdeveniments de la Gran Guerra, les connexions amb la Revolució Russa i les conseqüències del Tractat de Versalles i dels altres tractats
<i>3.2. Analitza el nou mapa polític d'Europa.</i>
4. Esquematitzar l'origen, el desenvolupament i les conseqüències de la Revolució Russa.
6. Relacionar moviments culturals com el romanticisme en diferents àrees i reconèixer l'originalitat de moviments artístics com l'impressionisme, l'expressionisme i altres ismes a Europa.
BLOC 5. L'ÈPOCA D'ENTREGUERRES (1919-1945)
Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables
1. Conèixer i comprendre els esdeveniments, les fites i els processos més importants del període d'entreguerres, o les dècades 1919-1939, especialment a Europa.
<i>1.3. Discuteix les causes de la lluita pel sufragi de la dona.</i>
<i>2.1. Explica les principals reformes durant la II República espanyola i les reaccions a aquestes reformes.</i>
<i>2.2. Explica les causes de la Guerra Civil espanyola en el context europeu i internacional.</i>
<i>3.1. Explica diversos factors que varen fer possible l'apogeu del feixisme a Europa.</i>
BLOC 6. LES CAUSES I LES CONSEQÜÈNCIES DE LA SEGONA GUERRA MUNDIAL (1939-1945)
Criteris d'avaluació/ Estàndards d'aprenentatge avaluables
1. Conèixer els principals fets de la Segona Guerra Mundial.
2. Entendre el concepte de <i>guerra total</i> .
<i>4.1. Reconeix la significació de l'Holocaust en la història mundial.</i>
<i>5.1. Descriu els fets més rellevants del procés de descolonització.</i>
BLOC 7. L'ESTABILITZACIÓ DEL CAPITALISME I L'AÏLLAMENT ECONÒMIC DEL BLOC SOVIÈTIC
Criteris d'avaluació/ Estàndards d'aprenentatge avaluables
2. Comprendre el concepte de <i>guerra freda</i> en el context posterior al 1945 i les relacions entre els dos blocs: EUA i URSS.
<i>2.1. Descriu les conseqüències de la guerra del Vietnam.</i>
3. Explicar les causes de l'establiment d'una dictadura a Espanya després de la Guerra Civil i com va anar evolucionant aquesta dictadura del 1939 al 1975.
<i>3.1. Coneix la situació de la postguerra i la repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.</i>
BLOC 8. EL MÓN RECENT ENTRE ELS SEGLES XX I XXI

Criteris d'avaluació/ Estàndards d'aprenentatge avaluables
2. Conèixer les causes i les conseqüències immediates de l'ensorrament de l'URSS i altres règims soviètics. 3. Conèixer els principals fets que varen conduir al canvi polític i social a Espanya després del 1975 i valorar diferents interpretacions d'aquest procés. 4. Entendre l'evolució de la construcció de la Unió Europea.
BLOC 9. LA REVOLUCIÓ TECNOLÒGICA I LA GLOBALITZACIÓ AL FINAL DEL SEGLE XX I PRINCIPI DEL XXI
Criteris d'avaluació/ Estàndards d'aprenentatge avaluables
1. Definir el concepte de <i>globalització</i> i identificar-ne alguns factors. 2. Identificar alguns dels canvis fonamentals que suposa la revolució tecnològica.
BLOC 10. LA RELACIÓ ENTRE EL PASSAT, EL PRESENT I EL FUTUR A TRAVÉS DE LA HISTÒRIA I LA GEOGRAFIA
Criteris d'avaluació/ Estàndards d'aprenentatge avaluables
<i>1.1. Planteja possibles beneficis i desavantatges per a les societats humanes i per al medi natural d'algunes conseqüències de l'escalfament global, com el desgel del Bàltic.</i>

6.3.- Criteris de qualificació per nivells

Criteris i instruments de qualificació i d'avaluació 4^{ES}O	
Nombre mínim de parcials per avaluació	3
Exàmens, exercicis teòrics...	70%
Pràctica, entrega de quadern, tasques...	20%
Actitud	10%
Correcció lingüística	Es té en compte

6.4.- Procediments d'avaluació

El **procés d'avaluació** serà el següent:

- **Avaluació inicial:** constarà de diferents preguntes plantejades a l'inici de la unitat, sobre conceptes i vocabulari específic, per tal de conèixer que sap l'alumnat del tema. Es pot abordar oralment o per escrit. La forma més àgil és plantejar-les oralment, no s'ha de pretendre que els alumnes les responguin correctament, sinó més aviat crear dubtes i interrogants per tal de motivar-los.

Aquesta prova es realitzarà a principi de curs per saber el grau de coneixement de l'alumne

· **Avaluació formativa:** Tindrà present els següents aspectes:

- Es farà una prova després de cada unitat didàctica.
  - El quadern es revisarà periòdicament, qualificant-ho en el full específic que l'alumne tindrà a la part del darrera del seu quadern. Els pares signaran la revisió del quadern.
  - A l'hora de qualificar es tindrà en compte les proves o exàmens, el treball diari tant a l'aula com a casa, així com l'actitud.
  - Al llarg del curs també es tindran present els treballs i activitats diverses que s'avaluaran, valorant els continguts, la presentació i l'ortografia.
  - L'ortografia també es qualificarà en els exàmens o treballs tenint-ho en compte en la nota.
  - Per obtenir una qualificació global positiva en cadascuna de les tres avaluacions i a final de curs cal una qualificació mitjana de les proves escrites igual o superior a 3.
- La **recuperació** de les avaluacions suspeses es farà a final de curs per trimestres. En cas que l'alumne hagués de presentar-se a la prova de setembre, el pla de recuperació consistirà en la realització d'un examen (suposarà el 80% de la nota) i l'entrega del treball d'estiu (suposant el 20% de la nota).

3. **Atenció a la diversitat:** A l'alumnat amb necessitats educatives especials se'ls avaluarà amb una prova adaptada a les seves necessitats. Un dels grans objectius de l'ESO és garantir la igualtat d'oportunitats per a tot el nostre alumnat, la qual cosa s'aconsegueix amb el currículum comú, el que es proposa és respectar la diversitat de motivacions, interessos i capacitats d'aquell, prenent diverses mesures que s'ajustin a aquest principi (el de l'atenció a la diversitat).

Des del curs d'Història de 4t d'ESO, algunes mesures que es proposen per a atendre les capacitats individuals diferents, són entre d'altres, les adaptacions curriculars (significatives o no significatives), les activitats de repàs, reforç i ampliació, la proposta d'activitats sobre continguts mínims (conceptuals, procedimentals i actitudinals), etc.

Una vegada delimitats els continguts mínims per tal que els alumnes aconseguixin les competències bàsiques s'han de posar en pràctica els diferents recursos que possibiliten l'atenció a la diversitat, com per exemple: ampliar o reduir els continguts segons l'interès i la capacitat de l'alumnat, adaptar el material didàctic, variar la metodologia segons les necessitats de l'alumne/a... Es proposaran activitats de reforç pensades per aquells alumnes que, sense tenir cap tipus de discapacitat, no assimilen

aspectes fonamentals dels continguts de la unitat didàctica i activitats d'ampliació, orientades a alumnes que els assoleixin satisfactòriament. Pel que respecta a l'alumnat amb algun tipus de discapacitat (informe mèdic), es realitzarà una programació adaptada a les seves possibilitats supervisat pel Departament d'Orientació.

6.5.- Criteris i procediments de recuperació de pendents

En el cas dels **pendents** se'ls donarà un pla de feina que suposarà un 20 % de la nota i el 80% serà l'examen que es realitza es mes d'abril.

6.6.- Criteris de promoció i titulació

Segons el Decret 34/2015, de 15 de Maig pel qual s'estableix el currículum de l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears, la decisió sobre la promoció de l'alumne d'un curs a un altre, dins l'etapa, ha de ser adoptada de forma col·legiada per l'equip docent de l'alumne, atenent l'assoliment dels objectius de l'etapa i el grau d'adquisició de les competències corresponents.

La repetició de curs es considera una mesura de caràcter excepcional, que s'ha de prendre després d'haver esgotat les mesures ordinàries de reforç i suport per resoldre les dificultats d'aprenentatge de l'alumne.

Els alumnes han de promocionar de curs quan hagin superat totes les matèries cursades o tinguin una avaluació negativa en dues matèries com a màxim, i han de repetir curs quan tinguin una avaluació negativa en tres o més matèries o en dues matèries que siguin matemàtiques i llengua catalana i literatura o matemàtiques i llengua castellana i literatura.

En cas d'abandó (una vegada fet el protocol) o no presentat en les convocatòries d'abril o maig i setembre, no es considera cap tipus de concessió, excepte en casos excepcionals.

Pels criteris de centre a la titulació a 4^t d'ESO vegeu la PGA.

7.- Elements transversals

Article 13 del Decret 34/2015, de 15 de maig, pel qual s'estableix el currículum de l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears (BOIB núm. 73, de 16 de maig de 2015)

1r ESO: Educació vial. Xarxa segura. Treball cooperatiu.

2n ESO: Integració cultural. Violència de gènere. Treball cooperatiu.

3r ESO: Sexualitat. Orientació acadèmica. Violència de gènere.

4t ESO: Orientació acadèmica. Violència de gènere.

Tanmateix l'àrea de geografia i història conté elements transversals amb les següents

àrees de la ESO: matemàtiques, biologia i geologia, llengües, plàstica, tecnologia, valors ètics, economia, TIC.

8.- Contribució de la matèria a l'adquisició de les competències clau.

Annex I del Decret 34/2015, de 15 de maig, pel qual s'estableix el currículum de l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears (BOIB núm. 73, de 16 de maig de 2015)

Comunicació lingüística

- Adquisició del lèxic adequat mitjançant la pràctica de l'oralitat i l'escriptura a l'aula.
- Resolució de problemes que inclouen aplicar destreses comunicatives a l'hora de llegir, escriure, parlar, escoltar i conversar.
- Adquisició d'habilitats vinculades al tractament de la informació a través de la producció de textos electrònics.
- Utilització del diàleg, mitjançant debats, com a eina per a la convivència, la resolució de conflictes i el desenvolupament de les capacitats afectives.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

- Utilització d'eines matemàtiques (magnituds, percentatges, taxes, escales) per analitzar i descriure gràfics, fer càlculs i elaborar i interpretar mapes.
- Aplicació del mètode científic en tasques en les quals es duen a terme observacions, s'estableixen hipòtesis i s'extreuen conclusions, amb l'objectiu de prendre decisions i adquirir disciplina, rigor, paciència, risc i responsabilitat.
- Coneixement de la història de la Terra i dels processos que han originat la configuració que té actualment.
- Relació dels sabers geològics amb la producció agrícola, ramadera, marítima, minera i industrial.
- Associació de l'aparició de noves tecnologies i avenços científics a la millora de les condicions de vida al llarg de la història.
- Implicació en l'ús raonable dels recursos naturals, així com en la conservació del medi ambient.
- Valoració crítica de l'impacte de les activitats humanes sobre el medi físic.

Competència digital

- Coneixement i ús de diferents motors de cerca i bases de dades a fi de triar el més adequat a les pròpies necessitats.
- Ús de les tecnologies de la informació i la comunicació per cercar, obtenir i processar informació de manera crítica; és a dir, per comparar-la, avaluar-ne la fiabilitat i l'adequació i transformar-la en coneixement.
- Creació de continguts digitals en diversos formats (text, àudio, vídeo, imatges) utilitzant els programes o les aplicacions que s'adaptin millor a les tasques.
- Respecte dels principis ètics en l'ús de les fonts informàtiques i reconeixement dels riscos associats a l'ús de recursos en línia i l'addicció a determinats aspectes de la tecnologia digital.
- Demostració d'una actitud activa, crítica i realista cap a les tecnologies i valoració de les fortaleses i les debilitats que presenten.
- Motivació per aprendre a emprar les tecnologies i per millorar-ne l'ús.

Aprendre a aprendre

- Coneixement dels processos per al propi aprenentatge partint del que sap, del que desconeix, del que és capaç d'aprendre i del que li interessa.
- Obtenció d'estratègies de planificació per resoldre una tasca (pensar abans d'actuar), supervisar el propi treball (analitzar el curs i ajustar el procés) i avaluar els resultats obtinguts (consolidar l'aplicació del pla si ha donat bons resultats o modificar-lo si els resultats no han estat bons).
- Ús de la motivació i la confiança per aconseguir sentir-se protagonista del procés i el resultat de l'aprenentatge a partir de metes realistes.
- Ús i aplicació de nous coneixements gràcies a la curiositat per aprendre a partir d'experiències vitals prèvies.

Competències socials i cíviques

- Comprensió i anàlisi crítica dels diferents codis de conducta de les societats a través de l'estudi de la història i la geografia humana.
- Identificació de conceptes ètics relatius a la igualtat, la no-discriminació, la democràcia i els drets humans en l'organització social, política i econòmica d'Espanya, d'Europa i del món.
- Comprensió dels processos socials i culturals de caràcter migratori en un món

globalitzat.

— Organització de debats en els quals es respectin les diferències i se superin els prejudicis, a fi de manifestar solidaritat i participar en la presa de decisions de forma democràtica.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

— Elaboració de projectes mostrant creativitat i imaginació a l'hora de planificar-los, analitzar-los, organitzar-los i gestionar-los, tant de forma individual com col·lectiva dins un equip.

— Utilització de debats sobre temes de geografia i història per saber comunicar-se, presentar idees i negociar de manera argumentada.

— Adquisició de pensament crític i de sentit de responsabilitat.

Consciència i expressions culturals

— Coneixement, comprensió i valoració de les diferents manifestacions culturals i artístiques com a font d'enriquiment i gaudi personal i consideració d'aquestes manifestacions com a part de la riquesa i el patrimoni dels pobles.

— Aplicació de diferents habilitats perceptives i comunicatives i de pensament, sensibilitat i sentit estètic per comprendre i valorar les obres artístiques i les manifestacions culturals i gaudir-ne.

— Identificació de la relació entre manifestacions artístiques i culturals i societat, la qual cosa implica prendre consciència de l'evolució del pensament, dels corrents estètics, de les modes i dels gusts.

— Respecte per la diversitat cultural i el diàleg entre cultures i societats.

— Gaudi, valoració crítica i promoció de la conservació del patrimoni cultural i artístic com a resultat de l'evolució de les diferents cultures i demostració d'interès, estimació i respecte per aquest patrimoni.

— Potenciació de la iniciativa, la creativitat i la imaginació mitjançant la realització de tasques que suposin recreació, innovació i transformació.

— Promoció de la participació en activitats culturals de l'entorn immediat, la qual cosa implica comportaments favorables a la convivència.

9.- Adaptacions necessàries per atendre l'alumnat NESE

9.1.- Plans d'actuació

En el cas del Departament de Geografia i Història no hi ha agrupaments flexibles ni desdoblaments, amb la qual cosa depèn de les necessitats de cada alumne el fet que se li apliquin les corresponents adaptacions curriculars.

9.2.- Criteris per a l'elaboració de les adaptacions curriculars

Les adaptacions curriculars, que poden ser significatives o no significatives, es realitzen en funció de dos criteris: la necessitat de l'alumnat amb algun tipus de dificultat i el segon, que deixa a criteri del professor/-a l'adequació dels objectius i els continguts a l'alumnat amb necessitats.

Tanmateix també es poden realitzar adaptacions no significatives (reforços) a alumnes, encara que no estiguin diagnosticats com a necessitats específiques, sinó que presentin algunes dificultats a l'hora d'aconseguir els objectius mínims de l'àrea.

9.3.- Mesures individuals de suport

Tant les adaptacions significatives com les no significatives s'utilitzen els models del departament d'orientació disponibles al Liorna del centre.

Per tal d'atendre a les NESE i NEE (necessitats educatives) d'un alumnat molt divers per diferents motius (novinguts, dificultats d'aprenentatge, manca d'hàbits de feina,...) s'elaboren les Adaptacions Curriculars Individualitzades (ACI). Aquestes poden tenir un caràcter significatiu o no. En el primer cas, es fa una adaptació dels objectius i continguts conceptuals a avaluar, per tant l'alumne requereix un material elaborat especialment per atendre a les seves necessitats. En el cas de les adaptacions no significatives, no es varien objectius ni continguts de l'àrea, i el que es fa es una adaptació dels procediments i activitats d'aprenentatge per poder assolir unes competències adequades al nivell i a l'àrea. En tot cas es realitzen a criteri del professorat.

Nivell	Perfil	Alumnes
4 ^è ESO	NESE	22

No inclou aquell alumnat que per dificultats d'aprenentatge se'ls pot fer una adaptació no significativa sense que estiguin contemplats com a NESE o NEE. Si que inclou els alumnes que estan en el programa de PMAR.

10.- Activitats complementàries i extraescolars.

Activitats complementàries i extraescolars + preu aproximat								
1a avaluació	Preu	2a avaluació	Preu	3a avaluació	Preu	Pendent concretar	de	Pre u
		Visita empresa.				4t ESO		

Es té previst aprofitar tallers i/o sortides en esdeveniments puntuals que es puguin aprofitar durant el curs. Les sortides assenyalades es faran en funció de les particularitats de cada cas i de la disponibilitat dels sectors afectats.